

СЕКЦІЯ 1 ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 343.211.3:355.1-051:314/316-028.63
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2026-2-1>

ЗАХИСТ КОГНІТИВНОЇ СВОБОДИ ТА ПСИХІЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Кравчук Світлана Миколаївна,
старший викладач кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
lanapravot@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3485-1343

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі змісту та механізмів захисту когнітивної свободи і психічної цілісності військовослужбовців в умовах інтенсивної цифровізації воєнної сфери. Робота спрямована на обґрунтування концепту «цифрової гідності» комбатанта та визначення правових меж допустимого алгоритмічного і нейротехнологічного впливу на свідомість суб'єктів військово-службових відносин у контексті сучасних стандартів прав людини.

Методи. Методологічний базис дослідження складає сукупність загальнонаукових та спеціально-юридичних методів. Системно-структурний метод використано для визначення архітектоніки когнітивних прав у загальній системі антропоцентричного права. Діалектичний підхід дозволив розкрити суперечності між технологічною доцільністю використання штучного інтелекту у військовій справі та імперативом збереження психічної автономії особистості. За допомогою герменевтичного методу здійснено тлумачення міжнародних стандартів «neuro-rights» (екїроправ) у розрізі їх імплементації у військове законодавство. Компаративістський аналіз застосовано для зіставлення підходів до регулювання кіберпсихологічної безпеки в різних правових системах.

Результати. Доведено, що в епоху гібридних загроз когнітивна свобода військовослужбовця трансформується з суто філософської категорії у фундаментальний об'єкт правової охорони. Стрімке впровадження Big Data, нейроінтерфейсів та алгоритмів предиктивної аналітики створює ризики «алгоритмічної детермінації» поведінки військового, що ставить під загрозу його суб'єктність. Сформульовано дефініцію когнітивної свободи військовослужбовця як правомочності на самостійне формування переконань та ухвалення рішень без несанкціонованого зовнішнього втручання в нейробіологічні та психічні процеси. Виявлено, що існуючі режими захисту персональних даних є недостатніми для запобігання загрозам «капіталізму стеження» та когнітивного маніпулювання у військовому середовищі. Особливу увагу приділено юридичній кваліфікації інформаційно-психологічних операцій як посягання на психічну недоторканність особи. Обґрунтовано необхідність розширення каталогу прав людини «четвертого покоління» через включення до них права на свободу від алгоритмічного впливу та права на психологічну безпеку в цифровому просторі.

Висновки. Підсумовується, що ефективний захист когнітивної свободи військовослужбовців вимагає перегляду парадигми військового права в бік посилення антропоцентричних засад. Психічна цілісність повинна розглядатися як невід'ємний складник боєздатності, що потребує не лише технічного, а й нормативно-ціннісного захисту. Автором пропонується розробка та впровадження «Етичного кодексу цифрової взаємодії у Збройних Силах», для регламентації меж використання психотехнологій та інструментів нейромаркетингу щодо особового складу. Констатовано, що розвиток цифрової грамотності та критичного мислення є формою реалізації права на когнітивний самозахист. Визначено, що правова доктрина має випереджати технологічний розвиток, створюючи надійні запобіжники проти цифрової ерозії людської гідності в умовах збройних конфліктів сучасного та майбутнього. Забезпечення когнітивної деескалації та збереження ментального суверенітету особистості визнано визначальними векторами реформування інституту прав людини в оборонній сфері.

Ключові слова: права людини, антропоцентризм, когнітивна свобода, нейроправа, цифрова гідність, ментальний суверенітет, право на когнітивний самозахист, алгоритмічна детермінація, захист військовослужбовців, ЄКПЛ.

PROTECTING THE COGNITIVE FREEDOM AND MENTAL WELL-BEING OF MILITARY PERSONNEL IN THE DIGITAL AGE

Kravchuk Svitlana Mykolaivna,
Senior Lecturer at the Department of Legal Theory and Constitutionalism
Institute of Law, Psychology, and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
lanapravot@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3485-1343

Purpose. *The aim of this study is to conduct a comprehensive theoretical and legal analysis of the content and mechanisms for protecting the cognitive freedom and mental integrity of military personnel in the context of the rapid digitalization of the military sphere. The work aims to substantiate the concept of a combatant's "digital dignity" and to define the legal limits of permissible algorithmic and neurotechnological influence on the consciousness of subjects of military service relations in the context of contemporary human rights standards.*

Methods. *The methodological basis of the study consists of a combination of general scientific and specialized legal methods. The systemic-structural method was used to determine the architecture of cognitive rights within the general system of anthropocentric law. The dialectical approach allowed us to reveal the contradictions between the technological expediency of using AI in military affairs and the imperative of preserving the individual's mental autonomy. The hermeneutic method was used to interpret international "neuro-rights" standards in the context of their implementation in military legislation. Comparative analysis was applied to compare approaches to regulating cyberpsychological security in different legal systems.*

Results. *It has been demonstrated that in the era of hybrid threats, a servicemember's cognitive freedom is transforming from a purely philosophical category into a fundamental object of legal protection. The rapid adoption of Big Data, neural interfaces, and predictive analytics algorithms creates risks of "algorithmic determination" of a servicemember's behavior, which threatens their agency. A definition of a military servicemember's cognitive freedom is formulated as the right to independently form beliefs and make decisions without unauthorized external interference in neurobiological and mental processes. It has been found that existing personal data protection regimes are insufficient to prevent the threats of "surveillance capitalism" and cognitive manipulation. The necessity of expanding the catalog of "fourth-generation" human rights by including the right to freedom from algorithmic influence and the right to psychological security has been substantiated.*

Conclusions. *It is concluded that effective protection of military personnel's cognitive freedom requires a shift in the paradigm of military law toward strengthening anthropocentric principles. Mental well-being must be regarded as an integral component of combat effectiveness, requiring not only technical but also normative and value-based protection. The author proposes the development and implementation of a "Code of Ethics for Digital Interaction in the Armed Forces" to regulate the limits of the use of psychotechnologies and neuromarketing tools with respect to personnel. It is noted that the development of digital literacy and critical thinking is a form of realizing the right to cognitive self-defense. It is determined that legal doctrine must stay ahead of technological development, creating reliable safeguards against the digital erosion of human dignity in the context of modern and future armed conflicts. Ensuring cognitive de-escalation and preserving the mental sovereignty of the individual are recognized as key vectors for reforming the institution of human rights in the defense sector.*

Keywords: *human rights, anthropocentrism, cognitive freedom, neurolaw, digital dignity, mental sovereignty, right to cognitive self-defense, algorithmic determination, protection of military personnel, ECHR.*

Вступ. У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації архітектоніка правової безпеки особистості зазнає докорінних змін, переміщуючись із площини захисту фізичного простору у вимір захисту когнітивної автономії. Особливою гостроти ця проблема набуває у військовій сфері, де забезпечення когнітивної свободи та психічної цілісності військовослужбовців стає імперативом не лише правової доктрини (Ienca M., Andorno R., 2017), а й національної безпеки. Експоненціальний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, алгоритмізація соціальних взаємодій та впровадження систем штучного інтелекту (далі – ШІ) сформували нову реальність – цифрову епоху, в якій людська свідомість стає безпосереднім об'єктом технологічного впливу та інструменталізації.

Військовослужбовці, як специфічна соціально-професійна група, функціонують у режимі граничних психофізичних

навантажень та перманентного інформаційного тиску. У цифрову епоху інформація трансформується з ресурсу на конвенційну «зброю когнітивного ураження», здатну здійснювати латентний вплив на емоційний стан, процеси мислення та ціннісні орієнтири комбатантів. Це актуалізує необхідність формування антропоцентричної парадигми права (Рабінович П. М., 2021), яка б розглядала психіку військовослужбовця не як ресурс, а як суверенний простір, що потребує посиленого юридичного імунітету від маніпулятивних інтервенцій.

Науково-теоретичне підґрунтя. Проблема когнітивної свободи в юридичному дискурсі безпосередньо корелює з правом на недоторканність «внутрішнього форуму» (forum internum) – фундаментального аспекту свободи думки, що передбачає автономність процесу формування переконань. Для військовослужбовців цей аспект має стратегічне

значення: здатність до об'єктивної оцінки реальності та прийняття юридично значущих рішень у бойовій обстановці є фундаментом легітимності застосування сили. Проте цифрова екосистема створює умови для «алгоритмічного детермінізму», де персоналізовані потоки дезінформації та нейромаркетингові технології можуть непомітно деформувати критичне сприйняття, призводячи до когнітивних спотворень та деморалізації особового складу.

Комплексність викликів. Цифрове середовище радикально змінює механіку психологічного впливу: перехід від масової пропаганди до мікротаргетованого впливу через онлайн-платформи створює ефект «інформаційного перевантаження» (information overload). Це не лише виснажує адаптаційний ресурс військовослужбовців, а й формує нові ризики для їхньої психічної цілісності – права на збереження ідентичності та стабільності ментальних функцій. В умовах гібридної агресії, де межа між фронтом і тилом у цифровому просторі нівелюється, захист ментальної сфери військового потребує системного міждисциплінарного підходу.

Таким чином, нагальною є потреба у розробці теоретико-правової концепції захисту когнітивної свободи, яка б інтегрувала досягнення юриспруденції, нейронаук та кіберпсихології. Традиційні правові механізми захисту честі, гідності та персональних даних уже не здатні повноцінно протидіяти загрозам «капіталізму стеження» та нейротехнологічного втручання. Дослідження правових засад психічної цілісності військовослужбовців дозволить сформулювати нові стандарти цифрової гігієни та правового захисту від алгоритмічного впливу, що є невід'ємною умовою підтримання боєздатності Збройних Сил та збереження людської унікальності в умовах технологічної експансії.

Фундаментальне підґрунтя для дослідження механізмів правового захисту ментальної сфери становлять праці зарубіжних науковців, присвячені психологічній стійкості особистості та стратегіям подолання стресу. Зокрема, концептуальний внесок у розробку теорій копінгу та адаптації зробили А. Біллінгс, Д. Зурріла, Р. Лазарус, Р. Моос, С. Фолкман та Е. Хейм. Їхні доробки дозволяють екстраполювати психологічні моделі реагування на зовнішній тиск у площину правової автономії особистості, де когнітивні процеси розглядаються як об'єкт превентивного юридичного захисту від деструктивного інформаційного впливу.

Для з'ясування природи когнітивної свободи вагоме значення мають розвідки К. Вортман та Н. Хаан. Аналіз їхніх підходів крізь призму військової діяльності дає змогу ідентифікувати особистісні характеристики, що забезпечують психологічну стабільність комбатантів. У контексті нашого дослідження це дозволяє стверджувати, що психічна стійкість є не лише психофізіологічним станом, а й юридично значущим результатом

реалізації права на когнітивну регуляцію та усвідомлену фільтрацію маніпулятивних інтервенцій.

Вітчизняний науковий дискурс щодо адаптації та психологічного захисту особистості представлений ґрунтовними працями Л. Анциферової, Л. Дикої, Р. Назирова, Н. Сироти, В. Суислової, В. Ялтонського. Досліджуючи особливості психічної трансформації людини в умовах соціальної турбулентності, автори акцентують увагу на ролі внутрішніх ресурсів у збереженні цілісності особистості. Для теоретико-правової науки ці напрацювання слугують основою для формування концепції «психічної недоторканності», де здатність людини зберігати внутрішню рівновагу в умовах стресу визнається необхідною умовою її правової суб'єктності та ефективності у виконанні державно-службових функцій.

1. Теоретико-методологічні засади когнітивних прав людини у війсьній сфері

1.1. Генезис та зміст понять «когнітивна свобода» та «психічна цілісність» у сучасній правовій доктрині

Еволюція правової думки від класичного лібералізму до цифрового конституціоналізму зумовила трансформацію традиційного інституту свободи думки. У класичній доктрині свобода думки розглядалася переважно як *forum internum* – недоторкана сфера внутрішніх переконань, що не потребувала активного захисту, доки не переходила у форму зовнішнього вираження. Проте в цифрову епоху, коли нейротехнології та алгоритми стають здатними долати бар'єр між свідомістю та зовнішнім середовищем, виникає потреба в утвердженні категорії когнітивної свободи.

У межах даного дослідження когнітивну свободу військовослужбовця визначено як фундаментальну юридичну правомочність на автономне формування переконань, самостійне прийняття рішень та збереження ментального суверенітету, що виключає будь-яке несанкціоноване зовнішнє втручання в нейробиологічні та психічні процеси суб'єкта. «Umbrella right» охоплює як свободу від маніпулятивного впливу, так і право на контроль над власними когнітивними станами.

Паралельно з когнітивною свободою постає категорія психічної цілісності. Вона обґрунтовується як стан захищеності ментальної здоров'я та когнітивних функцій особистості від алгоритмічних деструкцій та нейротехнологічного шпіонажу. Психічна цілісність у війсьній сфері трансформується з медичного показника у правовий стандарт, що гарантує відсутність латентного впливу на підсвідомість через цифрові інтерфейси чи психоакустичні інструменти.

1.2. Антропоцентрична парадигма права як основа захисту військовослужбовця в цифрову епоху

Цифрова трансформація військової сфери створює ризик перетворення військовослужбовця на «біологічний вузол» у мережі

управління даними. Протидією цій тенденції виступає антропоцентрична парадигма права, яка постулює абсолютний пріоритет людської унікальності та суб'єктності над технологічною доцільністю.

В основі цієї парадигми лежить концепція «людноцентричності», де військовослужбовець розглядається не як об'єкт маніпуляцій чи елемент алгоритмічної військової машини, а як суб'єкт із невідчужуваною когнітивною автономією. Ключовим елементом захисту в межах цієї парадигми є обґрунтування права на «не-алгоритмічне існування». Дане право передбачає можливість суб'єкта здійснювати волевиявлення, вільне від предиктивної аналітики та персоналізованого інформаційного тиску, що створюється алгоритмами соціальних мереж та платформ великих даних.

У цьому контексті ми пропонуємо розширення каталогу прав людини «четвертого покоління», що виникають як реакція на виклики штучного інтелекту: а) право на свободу від алгоритмічного впливу (отримує юридичну гарантію захисту від маніпулятивного підбору контенту, що має на меті приховану зміну переконань особи); б) право на психологічну безпеку в цифровому просторі (спонукатиме державу та військово командування до обов'язку забезпечення такого цифрового середовища, яке б виключало технології ерозії волі та критичного мислення).

1.3. Специфіка правового статусу військовослужбовця як об'єкта когнітивних загроз

Правовий статус військовослужбовця характеризується специфічним балансом між обмеженням певних прав та необхідністю їх посиленого захисту в межах виконання службових обов'язків. У цифрову епоху вразливість військових набуває нових ознак: а) ієрархічність та дисциплінарна залежність (створюють канали для «легітимного», на перший погляд, але когнітивно шкідливого впливу через цифрові системи управління); б) інформаційна детермінація (обмеженість доступу до альтернативних джерел інформації в зоні бойових дій робить військовослужбовця ідеальним об'єктом для цілеспрямованих інформаційно-психологічних операцій (ІПСО)); в) ментальний суверенітет (будь-яке несанкціоноване втручання в нейробіологічні процеси (наприклад, через стимулятори когнітивних здібностей або системи нейромоніторингу) має кваліфікуватися як порушення ментального суверенітету особистості).

Нині констатовано, що військовослужбовець є найбільш незахищеним суб'єктом перед загрозами «капіталізму стеження», оскільки його цифрові сліди та психофізіологічні дані часто збираються без належного правового контролю під приводом медичного моніторингу або безпеки. Таким чином, правова доктрина має вибудувати випереджаючі запобіжники, де когнітивний самозахист (через розвиток критичного мислення та цифрову гігієну) визнається процесуальною формою реалізації конституційних прав.

2. Правові механізми протидії цифровим загрозам психічній автономії військових

2.1. Міжнародно-правові стандарти нейроправ (neuro-rights) та їх імплементація у національне військове законодавство

Сучасна міжнародна правова думка перебуває на етапі кристалізації «нейроправ» як відповіді на виклики конвергенції біологічних та цифрових технологій. Об'єктивуючи цей процес, слід зазначити, що традиційні міжнародні акти (як-от Загальна декларація прав людини чи ЄКПЛ) фокусуються на захисті фізичної недоторканності та свободи вираження поглядів, залишаючи поза увагою «нейробіологічну прозорість» особистості.

В той час як ЄКПЛ створює загальний контур захисту приватного життя, Хартія ЄС (CFREU) у ст. 3 «Право на цілісність особи» встановлює вимогу «вільної та усвідомленої згоди» у сферах біології та медицини, де-факто закладаючи фундамент для нейроправ. Ст. 3 встановлює конкретний стандарт щодо фізичної та психічної цілісності особи. Це дозволяє нам стверджувати, що когнітивна свобода військовослужбовця є не лише теоретичною конструкцією, а нормативно визначеним елементом європейського правопорядку, який Україна має імплементувати у власну оборонну стратегію.

У контексті військової діяльності імплементація стандартів neuro-rights має базуватися на трьох засадничих принципах. 1. Принцип когнітивної конфіденційності: законодавче закріплення права військовослужбовця на захист нейробіометричних даних від несанкціонованого збору. 2. Принцип ментальної недоторканності (Погорельчук Д. В., 2025): заборона будь-якого технологічного впливу, що призводить до примусової зміни психічного стану чи емоційних реакцій без усвідомленої згоди (за винятком критичної медичної допомоги). 3. Принцип прозорості алгоритмів: право на отримання інформації про використання систем підтримки ухвалення рішень на основі ШІ, що впливають на службу діяльність.

Особливу увагу в контексті міжнародного досвіду заслуговує досвід Республіки Чилі, яка у 2021 році стала першою державою світу, що закріпила захист нейроправ на конституційному рівні. Шляхом внесення змін до Статті 19 Конституції, чилійський законодавець встановив, що науковий та технологічний розвиток має служити людині та здійснюватися з повагою до фізичної та психічної цілісності (Ley 21383, 2021).

Авторське бачення передбачає доповнення Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» положеннями про психічну безпеку у цифровому просторі, що створить легітимне підґрунтя для захисту від новітніх когнітивних загроз.

2.2. Правовий захист від алгоритмічного маніпулювання: «Етичний кодекс цифрової взаємодії у ЗСУ»

Об'єктивна необхідність правового регулювання внутрішньоармійських цифрових комунікацій зумовлює розробку «Етичного кодексу цифрової взаємодії у ЗСУ». Цей документ має статус локального нормативно-правового акта, що деталізує межі допустимого використання технологій у взаємодії «командир – підлеглий» та «держава – військово-службовець». Ключові нормативні імперативи Кодексу: а) вето на «темні патерни» (заборона використання інтерфейсних рішень в інформаційних системах ЗСУ, що мають на меті приховане схиляння військовослужбовця до дій, які суперечать його волі або інтересам служби; б) регламентація нейромаркетингових інструментів (встановлення прямої юридичної заборони на застосування технологій прихованого впливу на підсвідомість (сублімінальний вплив) під час ідеологічної підготовки та психологічного загартування); в) алгоритмічна відповідальність (визначення процедур аудиту алгоритмів, що використовуються для оцінки професійних якостей чи психологічного стану особового складу, з метою виключення дискримінації та «цифрової стигматизації»). Впровадження такого Кодексу дозволить легітимізувати межі технологічного втручання та забезпечить превентивний захист від ерозії волі суб'єкта військово-службових відносин.

2.3. Юридичне забезпечення цифрової гігієни як процесуальна форма реалізації права на когнітивний самозахист

В умовах гібридної війни «цифрова гігієна» перестає бути лише елементом освітньої підготовки і набуває статусу процесуальної форми реалізації права на когнітивний самозахист. Держава, наділяючи військовослужбовця особливим статусом, бере на себе корелятивний обов'язок забезпечити його інструментарієм для захисту ментального суверенітету. Це передбачає: а) юридичне закріплення стандарту когнітивної безпеки (встановлення вимог до інформаційного середовища військових частин, що мінімізують ризики когнітивного перевантаження та маніпулятивного впливу); б) інституціоналізація навчання критичному мисленню (трактування здатності до деконструкції маніпуляцій як базової бойової компетенції, ненадання якої розцінюється як порушення права на безпечні умови служби); в) механізми оскарження когнітивного втручання (створення правового алгоритму дій для військовослужбовця у разі виявлення спроб прихованого технологічного впливу на його психіку з боку третіх осіб чи систем управління).

Висновки. Теоретичне обґрунтування когнітивних прав у воєнній сфері дозволяє кардинально переглянути традиційну ієрархію об'єктів правового захисту, зміщуючи фокус на ментальну площину буття особистості. Концептуальний перехід до антропоцентричного права в цифрову епоху імперативно вимагає визнання психічної цілісності

та когнітивної свободи базовими елементами правового статусу військовослужбовця. Встановлено, що саме ці категорії виступають фундаментом цифрової гідності та єдиною гарантією ефективної реалізації службових функцій за умови збереження недоторканності онтологічного ядра особистості (Максимов С. І., 2014).

Реалізація запропонованих прикладних механізмів забезпечує трансформацію теоретичного концепту когнітивної свободи у дієву систему превентивних правових гарантій. Впровадження «Етичного кодексу цифрової взаємодії», імплементація стандартів нейроправ та нормативне закріплення цифрової гігієни як форми когнітивного самозахисту формують комплексну архітектуру безпеки. Така архітектура здатна нівелювати загрози алгоритмічної ерозії свідомості військовослужбовця в умовах високотехнологічних конфліктів майбутнього. Забезпечення когнітивної деескалації та ментального суверенітету визнається ключовим вектором модернізації інституту прав людини в оборонній сфері. У цьому контексті особовий склад має розглядатись не як інструментальний ресурс держави, а як її найвища стратегічна суб'єктна цінність. Державна політика захисту військовослужбовців повинна інтегрувати фізичну та ментальну безпеку в єдиний стандарт, де системна психологічна підтримка та програми когнітивної реабілітації є не факультативними заходами, а процесуальною формою забезпечення когнітивної свободи, психічної стійкості та професійної довголітності захисників.

Отож, розв'язано важливу наукову проблему – розроблено концептуальні засади захисту когнітивної свободи та психічної цілісності військовослужбовців у цифрову епоху. До найбільш значущих результатів, що становлять наукову новизну, належать такі: вперше сформульовано дефініцію «когнітивної свободи військовослужбовця» як фундаментальної юридичної правомочності на автономне формування переконань та ухвалення рішень, що виключає будь-яке несанкціоноване зовнішнє втручання в нейробіологічні та психічні процеси суб'єкта; обґрунтовано необхідність розширення каталогу прав людини «четвертого покоління» шляхом включення до них права на свободу від алгоритмічного впливу та права на психологічну безпеку в цифровому просторі, що є реакцією на виклики штучного інтелекту та нейротехнологій; запропоновано концепцію «Етичного кодексу цифрової взаємодії у ЗСУ» як локального нормативного акта, що регламентує межі використання психотехнологій та інструментів нейромаркетингу щодо особового складу; удосконалено антропоцентричну парадигму права в частині захисту «цифрової гідності» комбатанта, де людина розглядається не як засіб досягнення воєнної мети, а як стратегічна суб'єктна цінність

із недоторканим онтологічним ядром (апелюю до деонтологічної етики (категоричного імперативу Іммануїла Канта (Kant I., 1870)), бо навіть в умовах реальної війни не має виникати «спокуса» зведення людини до функції); покращено підходи до розуміння циврової гігієни, яку визначено не як освітню навичку, а як процесуальну форму реалізації права на когнітивний самозахист військово-службовця; наведено теоретичне обґрунтування «когнітивної деескалації» як стратегічного вектора модернізації інституту прав людини в оборонній сфері.

Вчення про ментальний суверенітет особистості отримало розвиток у війсьній сфері, що передбачає встановлення юридичних меж для застосування систем предиктивної аналітики та нейромоніторингу щодо військово-службовців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ienca M., Andorno R. Towards new human rights in the age of neuroscience and neurotechnology. *Life Sciences, Society and Policy*. 2017. Vol. 13, № 5. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40504-017-0050-1>
2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Львів : Світ, 2021. 232 с.
3. Погорельчук Д. В. Етичний аспект дизайну нейрокомп'ютерних інтерфейсів: межі когнітивної свободи. 2025. URL: <https://surl.li/rxuxrv> (дата звернення: 14.03.2026).
4. Ley 21383 : Modifica la Carta Fundamental para establecer la integridad física y psíquica como un derecho fundamental, y la protección de la integridad y la indemnidad mental con relación al avance de las inteligencias artificiales. Chile. *Diario Oficial de la*

República de Chile. 2021. 25 oct. URL: <https://surl.li/xsjhfo> (date of access: 14.03.2026).

5. Максимов С. І. Класична і неklasична моделі осмислення правової реальності. *Право України*. 2014. № 1. С. 61–68. URL: <https://surl.li/fjxixc> (дата звернення: 14.03.2026).

6. Kant I. *Grundlegung zur metaphysik der sitten*. 1870. URL: <https://surl.lt/vwqtbb>

REFERENCES:

1. Ienca M., Andorno R. Towards new human rights in the age of neuroscience and neurotechnology. *Life Sciences, Society and Policy*. 2017. Vol. 13, No. 5. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40504-017-0050-1>
2. Rabinovych P. M. *Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy [Fundamentals of General Theory of Law and the State]* : navch. posib. Lviv : Svit, 2021. 232.
3. Pohorelchuk D. V. Etychnyi aspekt dyzainu neirokompiuternykh interfeisiv: mezhi kohnityvnoi svobody [The Ethical Aspects of Neurocomputer Interface Design: The Limits of Cognitive Freedom]. 2025. URL: <https://surl.li/rxyxpv> (data zvernennia: 14.03.2026).
4. Chile. Ley 21383 : Modifica la Carta Fundamental para establecer la integridad física y psíquica como un derecho fundamental, y la protección de la integridad y la indemnidad mental con relación al avance de las inteligencias artificiales. *Diario Oficial de la República de Chile*. 2021. 25 oct. URL: <https://surl.li/xsjhfo> (date of access: 14.03.2026).
5. Maksymov S. I. Klasychna i neklasychna modeli osmyslennia pravovoi realnosti [Classical and non-classical models of understanding legal reality]. *Pravo Ukrainy*. 2014. № 1. S. 61–68. URL: <https://surl.li/fjxixc> (data zvernennia: 14.03.2026).
6. Kant I. *Grundlegung zur metaphysik der sitten [Foundations of the Metaphysics of Morals]*. 1870. URL: <https://surl.lt/vwqtbb>

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026